

Afgan Göçmenler ve Sığınmacılar ile İlgili Haberlerin Türk Basınında Sunumu: Cumhuriyet ve Sabah Gazeteleri Örneği*

The Portrayal of News about Afghan Immigrants and Asylum Seekers in the Turkish

Press: The Case of Cumhuriyet and Sabah Newspapers

İclal AYKURT** İlknur KILINÇ***

Tez Özeti | Research Article from a Thesis

Başvuru Received: 29.05.2023 ■ Kabul Accepted: 28.11.2023

ÖZ

Bu çalışmada, ABD'nin Afganistan'dan çekilme kararını açıklaması ve Taliban'ın yeniden yönetimi ele geçirme sürecinde yaşanan karışıklıklar sonucu meydana gelen yeni göç hareketinin Türkiye'yi de etkilemesi dikkate alınarak Türk yazılı basınında Afgan göçmenler ve sığınmacıların nasıl sunulduğu incelenmiştir. Araştırma için seçilen farklı yayın politikalarına sahip Cumhuriyet gazetesi ve Sabah gazetesinin 10-24 Temmuz 2021 ve 5-19 Ağustos 2021 tarihleri belirlenmiş ve her iki aydan 15 günlük bir sınırlama yapılmıştır. Araştırma kapsamında haberler, çerçeveleme kuramı dikkate alınarak içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu kapsamda gazetelerin; Türkiye'nin toplumsal yapısını etkileyen göç hareketinde Afgan göçmenler ve sığınmacılara yönelik haberleri nasıl sunduğu, bu sunumlarda gazetelerin yayın politikalarına bağlı kalıp kalmadığı, haberlerin hangi ayda ne kadar yoğunlukta yer verildiği, temmuz ve ağustos aylarında konunun ele alınışında öne çıkartılan temaların hangi yönde oluşturularak sunulduğu tespit edilmiştir. Elde edilen veriler sonucunda Cumhuriyet gazetesi ve Sabah gazetesi karşılaştırıldığında her iki gazetenin de haberlerini yayın politikalarına uygun çerçevelerle biçimlendirdiği saptanmıştır. Araştırmada konu ile ilgili en fazla habere yer veren medya kurumunun Cumhuriyet gazetesi olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda Cumhuriyet gazetesinin temmuz ve ağustos aylarında ön plana çıkarttığı temalarda belirgin farklılıklar olduğu ortaya çıkartılmıştır. Konuya daha genel açıdan yaklaşan Sabah gazetesinin haber sayı oranı ise oldukça düşüktür. Gazetenin ön plana çıkarttığı temaların söylem biçiminin çoğunluk olarak olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yazılı Basın, Haber Çerçeveleme, Afgan Göçmen, Afgan Sığınmacı, Türk Basını.

ABSTRACT

In this context, the study examined how Afghan migrants and asylum seekers were presented in the Turkish press as the U.S. decision to withdraw from Afghanistan and the new migration movement that emerged due to the complications of the Taliban's reinstatement also affected Turkey. The newspapers selected for the study, Cumhuriyet and Sabah, which have different editorial strategies, were selected for July 10–24 and August 5–19, 2021, with a 15-day period for both months. As part of the study, the news articles were examined using the content analysis method and considering the framing theory. In this context, how newspapers create and present news about Afghan immigrants and asylum seekers in the migration movement that affects the social fabric of Turkey, whether newspapers comply with the publication policy in these presentations, how intensively the news is reported in which month, in which direction the topics are emphasized when the topic is covered in July and August were investigated. Based on the obtained data, Cumhuriyet and Sabah newspapers were compared, and it was found that both newspapers format their news in a framework that is consistent with their editorial policies. During the investigation, it was found that Cumhuriyet newspaper was the media institution that reported the most on the issue. At the same time, it was found that there were significant differences in the topics that the Cumhuriyet newspaper covered in July and August. The Sabah newspaper, which covered the issue more broadly, had only a small number of news stories. The newspaper's topics were considered positive in the form of discourse.

Keywords: Print Press, News Framing, Afghan Migrant, Afghan Asylum Seeker, Turkish Press.

* Bu çalışma, İclal Aykurt'un İlknur Kılınç danışmanlığında Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı'nda tamamlanmış olduğu yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Giriş

Teknolojik gelişmeler ve çeşitlenen kitle iletişim araçları, dünyada yaşanan gelişmeler hakkında kitlelere daha kapsamlı ve hızlı bir şekilde haberlere ulaşma olanağı sağlamıştır. Bu durum aynı zamanda kitle iletişim araçlarına, biçimlendirilen haberlerin içeriksel söylemleriyle kamuoyunun düşünce yapısını ve tutumunu etkileyebilme ve yönlendirebilme imkânı tanımıştır. Habercilik anlayışında basın meslek ilkeleri dikkate alınarak haber metinlerinin nesnel ve tarafsız bir şekilde sunulmasının önemi vurgulansa da kurumların yapısal özelliklerinin belli bir merkezde yoğunlaşması gündemde yer alan bir haberin farklı açılardan ele alınarak sunulmasına neden olmaktadır. Kitle iletişim araçlarının bir olay hakkında farklı görüşler içermesi kurumların tamamen ideolojik yapıları ile alakalı bir durumdur.

Bu bağlamda medyanın farklı ideolojik yapılarda ve belli bir merkeze hitap etme şeklinin olması ve böylece haberlerin ele alış şekillerinde oluşan farklılıklar dikkate alınarak çalışmada, kamuoyu gündeminde yoğun bir şekilde yer alan Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin farklı yayın politikalarına sahip sol merkezli Cumhuriyet gazetesinde ve sağ merkezli Sabah gazetesinde nasıl sunulduğu incelenmiştir.

Haberde Dil, Söylem, İdeoloji

Haber, genel olarak İngilizcede yönleri belirlemek için kullanılan North (Kuzey), East (Doğu), West (Batı), South (Güney) kelimelerinin baş harflerinin birleşimiyle oluşturduğu bilinen News (haber) kavramı, “her yönde meydana gelen olaylar” şeklinde tanımlanmıştır (Uyguç ve Genç’ten akt. Girgin & Özyay, 2013, s. 3).

Haberin hammaddesini oluşturan unsurlar ise olaylar, fikirler ve sorunlardır. Bu unsurlar haberleştirilmek üzere özetlenmektedir. Bu bağlamda üzerinde durulan nokta haberci (gazeteci) tarafından olay, fikir ve sorunun aslına uygun olarak nasıl yeniden inşa edildiğidir. Haberin özetleme işlemi sırasında olayı asıl çerçevesinde ele almak için neden-sonuç ilişkisi arasında bağlantı kurulmaktadır. Bu bağlantının kurulması sırasında

haber ile gerçeklik arasında var olan ilişkinin değerlendirilmesi gerekir. Neden-sonuç arasında bağlantı kurulurken yapılacak olan değerlendirme dinleyici/izleyici/okuyucular yönünden de önem taşımaktadır (Tokgöz, 2012, s. 235). Özellikle belli bir yayın politikasına sahip olan medya kurumları neden-sonuç ilişkisi kurarken kendi çizgileri doğrultusunda haberleri ele alabilmektedir. Bu açıdan değerlendirilecek olduğunda haber, kitlelerin bir konu hakkında bilgi edinmesini sağlayacak gerçekliğin, medyanın yapısal özellikleri ve ideolojik kimliğine göre yeniden inşa edilme süreci olarak tanımlanabilmektedir (Rigel’den akt. Gönenç, 2012, s. 79).

Dil ise kişiler arası iletişim kurmayı sağlayan, bir mesajı, görüşü ya da ideolojiyi taşıyan araçtır. Dil yalnızca ileti kanalı değil aynı zamanda kişilerin, toplumda var olan egemen ya da gücü elinde bulunduran grupların menfaatlerini destekleyecek şekilde düşünmesini sağlayan bir tür anlamlandırma, etkileme ya da yönlendirme aracı ve ideolojik bir olgudur. Dilin en önemli işlevi bireyleri bir olay ya da konu hakkında ikna etmek, gerçekliği açıklamak ve ideolojilerin oluşmasını, gelişmesini ve korunmasını sağlamaktır. Söylem ise “dil kullanım” ya da “dilsel eylemde bulunma biçimidir.” Söylem, dilin sözlü olarak kişiler arasında karşılıklı sürüp giden iletişimi kapsadığı gibi dilin yazılı olarak kullanılmasını da içermektedir (Devran, 2010, s. 24-25).

İdeoloji ise genel olarak bir düşünce bilimidir. Williams ideolojiyi, “bir ‘dünya görüşü’ ya da bir ‘sınıf bakışı’ olarak soyutlanabilecek, görece olarak biçimsel ve eklenmiş anlamlar, değerler ve inançlar sistemi” şeklinde açıklamıştır (Shoemaker & Reese, 2014, s. 97). Dünya görüşü ya da düşünce bilimi olarak nitelenen ideolojiler söylemlerle ortaya çıkmakta ve birtakım araçlar vasıtasıyla kitlelere aktarılmaktadır. Söylem bir ideolojinin toplumdaki varlığını korumakta, toplumsal alanlarla ilintisini düzenlemekte ve yeniden üretilmesini sağlamaktadır. Bireylerin düşüncelerinde ve eylemlerinde etkili bir işleve sahip olan ideolojiler, dil ya da sözlerin içine saklanarak aktarılmaktadır. Bu kapsamda

ideolojilerin toplumda benimsetilmesini sağlayan en önemli faktör dildir (Arık, 2021, s. 208). Bireyler ideolojileri; aile, yakın arkadaş grupları, bulunduğu çevre, basın yayın araçları aracılığıyla izleyerek, okuyarak ya da dinleyerek öğrenmektedir. Bu kapsamda ideolojiler, söylemlerle belirtilmekte yine söylemlerle toplumdaki varlığını kabul ettirmekte ve yeniden inşa edilerek bir süreklilik içermektedir. Genel olarak söylem, dilin anlamlı bir yapı şeklinin oluşmasıyla meydana gelmektedir. İdeoloji ise söylemden beliren anlamın belirli kişilerin ya da grupların yararına harekete geçirilmesi, düşüncelerin yazılı veya sözlü aktarımı ve söylemlerin eyleme dönüştürülmesidir (Dijk ve Üşür'den akt. Çoban, 2011, s. 226).

Medya araçlarının söylem biçimleri genel olarak ideolojik içeriğe sahiptir aynı zamanda bu araçlar, egemen sınıfların ideolojisi tarafından çerçevelenmiş durumdadır. Siyasal, sosyal, ekonomik, sağlık vb. alanları içine alan haber söylemlerinin ideolojik bir içeriğe sahip olması toplumun genel düşünce yapısının şekillenmesinde etkili olmaktadır. Konu ile ilgili Marksist yaklaşımcılar, haberlerin egemen ya da yönetici sınıfların yararı doğrultusunda biçimlendirildiğini bu nedenle haberlerin yanlı olarak alıcılara sunulduğunu ileri sürmüşlerdir (Çoban, 2011, s. 221-226).

Haber metinlerinde söylemi belirleyen en önemli unsurlar; ileticinin (genel yayın yönetmeni, yazı işleri müdürü, editör ve muhabir) kendi kişisel özellikleri, normları ve değerleri aynı zamanda medya kurumunun belli bir yayın politikasına sahip olmasıdır. Bir olayın haber metni haline getirilirken gazetecinin kimliğine ya da medya aracının ideolojisine bağlı kalarak oluşturulması aynı zamanda gazeteciliğin temel ilkesi olan tarafsızlık ilkesiyle de çelişmesine neden olmaktadır. Alıcılara aktarılan haberler bu çerçevede değerlendirildiğinde, medyanın genel olarak olayların gerçeklik yapısına doğrudan yer vermediğini ve haber içeriklerinin daha çok değerler, öneriler ve ideolojilerle bütünleştirilerek oluşturulduğunu belirtmek mümkündür (Devran, 2010, s. 118-119).

Kitle iletişim araçlarının yayın politikası, çıkarları, egemen sınıf ve diğer güç unsuru oluşturan kurumlarla olan ilişkileri hem haber metninin biçimlendirilmesinde hem de olayların önemlilik sıralamasına göre seçilerek gündemin belirlenmesinde etkili rol oynamaktadır. Haber metninin söylemini belirleyen içsel (editöryal baskı, ileticinin kişisel özellikleri) ve dışsal (ekonomik ve siyasal gücü elinde bulunduran gruplar ya da kurumlar) faktörler aynı zamanda haber konularının belirli kısımlarının ön plana çıkartılmasına diğer kısımların ise göz ardı edilmesine ya da yok sayılmasına neden olabilmektedir. Haberciliğin politik, sosyal ve ekonomik boyutlarının olması, gündemde yer alan bir haberin farklı açılardan ele alınarak biçimlendirilmesine neden olmaktadır. Yani yazılı ya da görsel basında aynı konuyu içeren haber, farklı açılardan ele alınarak alıcılara aktarılabilir. Bu durumun oluşmasındaki en önemli etken yukarıda da belirtildiği gibi kurumların var olan yayın politikaları, çıkarları ve güç/iktidar ile olan ilişkileri haberdeki söylemi etkileyebilmesidir. Bu durumda alıcıların karşılaştıkları bir haberde doğru bilgiye ulaşabilmeleri için yalnızca bir medya aracına bağlı kalmamaları diğer araçları da takip ederek karşılaştırma yapabilmeleri gerekmektedir (Devran, 2010, s. 120-121)

Afganistan'dan Türkiye'ye Göç

Türkiye coğrafi konum olarak Asya ve Avrupa kıtaları arasında köprü konumundadır. Türkiye'nin bu konumu uluslararası ticarete etkin bir işleve sahip olmasını sağlarken aynı zamanda göç güzergâhının kavşak noktasını oluşturmuştur (İçduygu & Aksel, 2012, s. 17).

Türkiye, göçmenler için hem hedef ülke hem de transit ülke konumunda yer almaktadır. Özellikle Asya ve Avrupa arasında köprü durumunda olması Orta Doğu, Asya ve Kuzey Afrika'dan batı ülkelerine yasal olmayan yollardan göç edenler için elzem bir durak noktası konumundadır. Türkiye'nin göç olgusuyla hatta düzensiz göç ile karşı karşıya kalmasındaki temel nedenler; kaynak ülkelerde yaşanan siyasi çatışmalar, belirsizlikler, ekonomik, sosyal alanlardaki nedenler, coğrafi etmenler ve karışıklıklardır. Göçmenlerin Türkiye'yi hedef ülke

ya da transit ülke olarak tercih etmesinde bir takım çekici faktörler bulunmaktadır. Bunlar; zulümden uzak güvenli bir ortamın bulunması, sosyal alandaki hayat şartlarının iyi olması, Avrupa ülkelerine ya da diğer ülkelere geçiş yapılabilecek bir konumda olması ve ekonomik yönden iş imkânının olması Türkiye'yi göçmenler için çekici kılmaktadır (Deniz, 2014, s. 184-185).

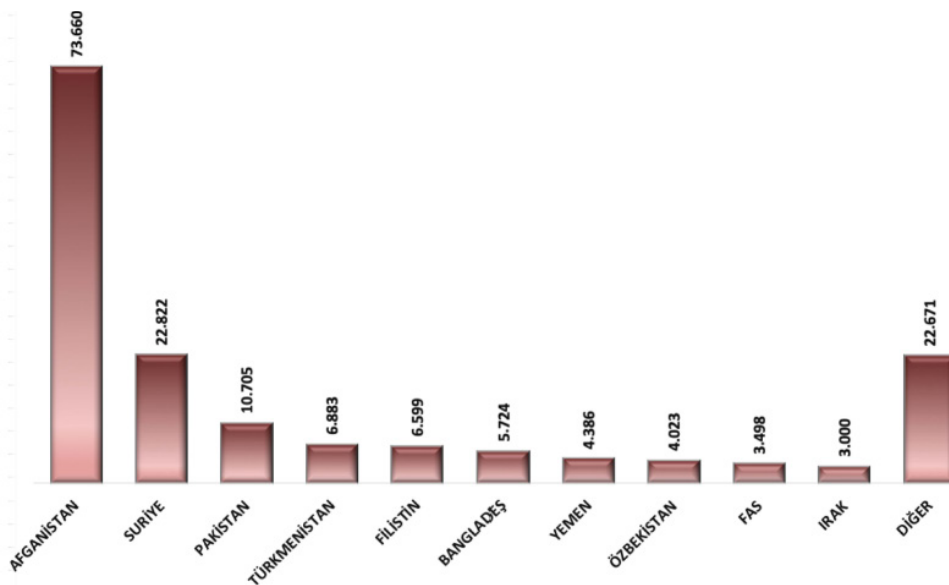
Türkiye'nin göç profili 1980'li yıllara kadar genel olarak Avrupa ülkelerine misafir göçmen gönderen ülke konumundayken 1980'li yıllardan sonra Türkiye, göçmen alan bir ülke konumuna gelmiştir (İçduygu & Aksel, 2012, s. 19). Bu dönüşümün yaşanmasında Afganistan, Suriye, İran, Irak, Bosna-Hersek ve Kosova gibi hem Orta Doğu hem de diğer ülkelerde yaşanan; işgal olayları, sosyal, sağlık, ekonomik alanlardaki sorunlar ve baskıcı bir yönetim politikalarının uygulanması etkili olmuştur (Yıldırım, 2018, s. 144). Özellikle Afganistan'ın 1979 yılında SSCB tarafından işgale edilmesi, Taliban rejimi, 11 Eylül olayları sonrasındaki gelişmeler, 1991'de SSCB'nin dağılması, Irak'ta Saddam Hüseyin rejimi, İran'da yapılan rejim değişikliği, 2011'de Suriye'de çıkan iç savaş vb. olaylar Türkiye'nin göçmen alan bir ülke haline gelmesinde etkili olmuştur (İçduygu & Aksel, 2012, s. 20).

Türkiye'nin son yıllarda en fazla göç aldığı ülkeler arasında Suriye yer almaktadır. İç savaşın başladığı 2011 yılından bu yana Suriye üzerinden yoğun bir göç hareketiyle karşı karşıya kalan Türkiye, özellikle 2021 yılında Afganistan'da yaşanan gelişmeler sonrasında yeni bir göç olgusuyla karşılaşmıştır. Geçici koruma altında olan Suriyeliler Türkiye'de mülteci sıralamasında birinci sırada yer alırken ikinci sırada Afganlılar yer almaktadır. Genel olarak Afgan mültecilerin büyük bir çoğunluğu Pakistan ve İran'da, belirli bir kısmı Almanya, Avusturya, Fransa, İsveç gibi Avrupa ülkelerinde bulunmaktadır. Türkiye ise uzun zamandır kayıtlı en fazla ikinci sığınmacı ve mülteci grubu olan Afganlılara ev sahipliği yapmaktadır. Ancak 2018 yılında Afgan düzensiz yani yasal olmayan göçlerde belirli bir artış yaşanmıştır. Bu sayı özellikle ABD ve Taliban arasında yapılan müzakereler, Taliban'ın Afgan hükümeti ve diğer güçler arasında çıkan çatışmalar neticesinde 2019 yılında iki katına çıkmıştır (Buz ve diğerleri, 2020, s. 5-10).

2021 yılında ABD'nin bölgeden çekilme kararını alması ve Taliban'ın yönetimi yeniden ele geçirme sürecinde ülkede yaşanan çatışmalar ve karışıklıklar Afganistan'da yeni bir göç hareketine neden olmuş ve bu durum Afgan düzensiz göçlerin daha da artmasında etkili olmuştur.

Şekil 1

Yakalanan düzensiz göçmenler-ilk 10 uyruk (Göç İdaresi Başkanlığı-Ağustos-2022)

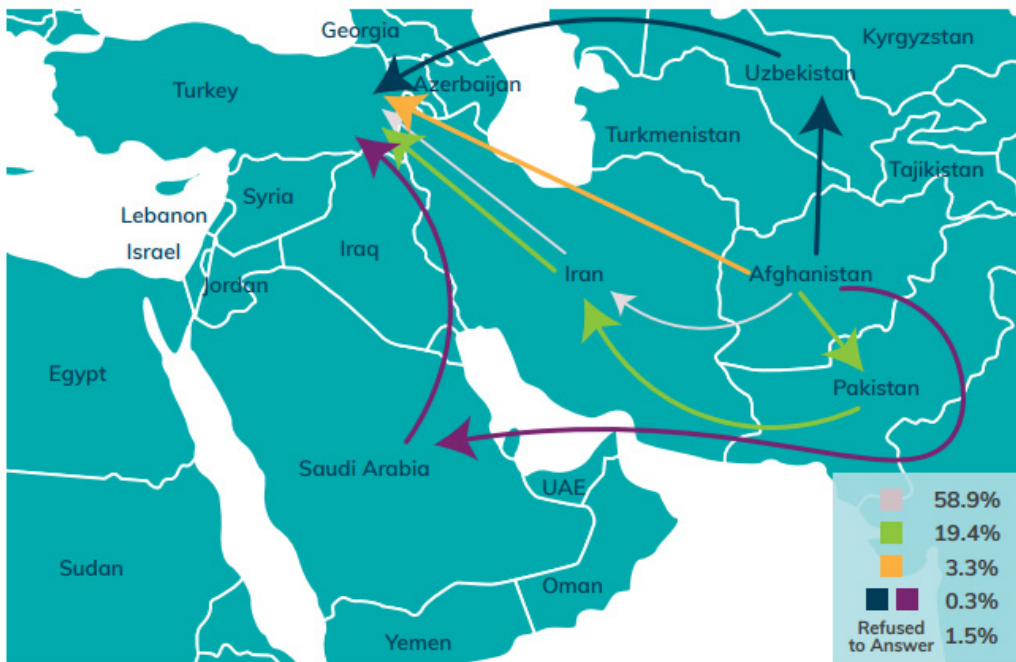
Göç İdaresi Başkanlığı'nın verilerinde Türkiye'de yakalanan düzensiz göçmenlerin ilk onunun uyruğu ve sayıları belirtilmiştir. Şekil 1'de yer alan on ülke ve diğer ülkelerden Türkiye'ye yapılan düzensiz göçmenlerin aylık toplam sayısı 163.971'dir. Bu kapsamda şekil 1'de düzensiz göçmenlerin dağılımı sırayla şu şekildedir: Afganistan; 73.660, Suriye; 22.822, Pakistan; 10.705, Türkmenistan; 6.883, Filistin; 6.599, Bangladeş; 5.724, Yemen; 4.386, Özbekistan; 4.023, Fas; 3.498, Irak; 3.000, Diğer; 22.671'dir. Göç İdaresi Başkanlığı'nın verilerine göre yakalanan düzensiz göçmenler arasında Afganistan ilk sırada yer almaktadır. Afganistan'dan Türkiye'ye doğru düzensiz bir göç olgusunun yaşanmasında ve rakamların bu denli artmasındaki en önemli neden ABD'nin 20 yıl sonra ülkeden çekilme kararı alması ile birlikte Taliban'ın yeniden yönetimi ele geçirmesi ve bu süreçte yaşanan iç karışıklıklardır (Göç İdaresi).

Göçmenlerin kaynak ülkeden ayrılırken kullandıkları yol ise hedef ya da transit ülkelerin sınır güvenlik önlemleri ve coğrafi konumuna bağlı olarak, deniz ve hava yoluna oranla kara yolu daha çok tercih edilmektedir. Göçmenlerin göç güzergâhını ve göç sırasında kullanılacak araçları belirlemede etkili

olan faktörler arasında ise kaynak ülkenin hedef ya da transit ülkeye göre coğrafi konumu ve koşulları, yine hedef ya da transit ülkenin göç politikası ve sınır güvenlikleri, etnik ve dini yapısı, kültürel bağlar, göçmen kaçakçılık ağları ve ücretleri yer almaktadır. Afganlıların göç hareketinde ise özellikle Avrupa'ya seyahatlerde devletlerin sınırlarında arttırdığı güvenlik önlemleri göçün kaçak yollar üzerinden yapılmasında etkili olmuştur. Afganistan'da, göç etmek için gerekli olan pasaport, vize gibi resmi evrakları alabilmenin zor olması birçok Afganlının göç hareketini düzensiz yani yasal olmayan yollardan gerçekleştirmesinde etkili olmuştur. Bu evrakları temin edememenin en önemli nedeni hükümet politikaları ve bürokrasinin karmaşık yapıda olmasıdır. Resmi evraklara erişimin farklı kanallar yoluyla (meşru olmayan yollardan) alınmasının maddi olarak zorluğu ve devlet kanalı yoluyla alınmasının karışıklığı Afganlıların ülke sınırlarını yasal olmayan yollardan geçmesine neden olmuştur. 2020'de yapılan araştırmada Afganlıların %83.3'ünün düzensiz (yasal olmayan) yollardan, %5.6'sının ise düzenli (yasal olan) araçlar vasıtasıyla Türkiye'ye geldiği tespit edilmiştir (Buz, vd, 2020, s. 32).

Şekil 2

Türkiye'ye giden yollar (oklar sadece bir göstergedir) "Routes to Turkey (arrows are indicative only)" (Buz, vd, 2020. s.33)

Ayrıca aynı araştırma raporunda Afganlıların hangi ülkeler aracılığıyla Türkiye'ye ulaştığı belirtilmiştir. Buna göre yapılan araştırmada şekil 2 incelendiğinde göçmenlerin %58.9'unun Afganistan'dan İran'a ve İran'dan Türkiye'ye ulaştığı belirtilmiştir. Yine %19.4'ü ise önce Afganistan'dan Pakistan'adahasonraPakistan'danİran'aveİran'dan Türkiye'ye ulaşmakta, %3.3'ü Afganistan'dan İran üzerinden doğrudan Türkiye'ye ulaşmakta ve % 0.3'ü ise Afganistan'dan Özbekistan'a oradan Türkiye'ye ve Afganistan'dan Pakistan üzerinden Suudi Arabistan'a ve Irak üzerinden Türkiye'ye ulaştığı belirtilmiştir. Afganistan'dan İran'a ya da Afganistan'dan Pakistan'a sonra İran'dan Türkiye'ye ulaşan Afganlıların genel olarak çoğunluğunun Van ve Ağrı gibi Türkiye'nin Doğu Anadolu'da bulunan illerinden ülkeye geçiş yaptığı saptanmıştır (Buz, vd, 2020, s. 32-34).

1970'li yıllardan günümüze Afganistan'da yaşanan siyasi savaşlar, belirsizlikler, karışıklıklar ve bunlara bağlı olarak eğitim, sosyal ve ekonomik alanlarda oluşan sorunlar, şehirlerin tahrip edilmesi, işsizlik, yoksulluk gibi itici faktörler Afganlıların ülkesini terk etmesine neden olmuştur. 2020'de yapılan araştırma raporuna göre Afganlıların ülkesini terk etmesinde etkili olan itici faktörler sırayla; “şiddet (tehdit, istismar vb.)”, “ekonomik nedenler”, “hak ve özgürlüklerde eksikliklerin olması”, “kişisel veya ailevi nedenler”, “hizmetlere erişim (sıkıntısı)”, “doğal afet veya çevre faktörleri” ve “göç kültürü” Afganlıların ülkeden ayrılma nedenleri olarak saptanmıştır. Aynı araştırma raporunda Türkiye'nin Afganlılar için çekici olan faktörleri de belirtilmiştir. Rapora göre Afgan göçmen ve mültecilerin Türkiye'ye gelme nedenleri çeşitlilik içermektedir. Buna göre sırasıyla; “aileyle yeniden bir araya gelmek”, “iltica başvurusuna daha kolay veya daha hızlı erişim”, “ekonomik fırsatlar”, “en güvenli seçenek”, “genellikle daha iyi yaşam standartları”, “insan haklarına saygı”, “(daha iyi) eğitime erişim”, “diğer”, “kişisel özgürlük”, “iyi sosyal refah sistemi”, “(daha iyi) tıbbi bakıma erişim”, “arkadaşlarla yeniden bir araya gelmek”, “kültürümüzden bir topluluğun varlığı” şeklinde belirtilen nedenler Afganlıların Türkiye'ye gelmelerinde etkili

olan çekici faktörlerdir. Araştırma kapsamında katılımcıların büyük bir kısmı “aileyle birleşmek için” Türkiye'yi seçtiğini belirtmiştir. Afgan mülteci ve sığınmacılar genel olarak Türkiye'ye daha önce gelen, mülteci statüsü alan ve başka ülkelere yerleştirilen yakın akrabalarının olduğunu belirtmişlerdir. Afganlıların ikinci olarak Türkiye'yi seçme nedeni ekonomik fırsatların olması, üçüncü olarak ise Türkiye'nin güvenli bulunmasıdır (Buz, vd, 2020, s. 25-28).

Göçmen ve Sığınmacı (Şartlı Mülteci) Kavramları

Göçmen, genel olarak herhangi zorlayıcı bir dış etken olmaksızın tamamen kendi özgür iradesiyle kendi yaşadığı öz yurdunu gönüllü bir şekilde terk ederek başka bir ülkeye göç eden kişi ya da kişilerdir. Göçmenler genellikle eğitim, ekonomik, sosyal, siyasal gibi birçok sebepten dolayı bulunduğu ülkeden başka bir ülkeye gitmektedir.

Birleşmiş Milletler göçmen kavramını; nedenleri, gönüllü ya da zorunlu olup olmaması, düzenli (yasal) ya da düzensiz (yasal olmayan) olması fark edilmeksizin başka bir ülkede bir yıldan fazla ikamet eden kişiler olarak tanımlanmaktadır (Göç Terimleri Sözlüğü, 2013, s. 37).

Türk mevzuatında kimlerin göçmen olarak kabul edileceği 5543 sayılı İskân Kanunu'nun birinci bölüm 3. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre ilgili maddede göçmen; “Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır.” şeklinde belirtilmiştir (İskân Kanunu, 2006).

Sığınmacı kavramı ise, mülteci statüsü almak için başvuruda bulunan fakat başvurusu henüz karara bağlanmamış olan şahıslar için kullanılmaktadır. Göç Terimleri Sözlüğünde sığınmacı kavramı: “Zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişi.” olarak

tanımlanmıştır (Göç Terimleri Sözlüğü, 2013, s. 74). Ayrıca henüz başvuru yapmayan kişiler içinde, sığınmacı kavramı kullanılmaktadır (Kıratlı, 2011, s. 16).

Türk mevzuatında 1994 yılında yayımlanan “Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”te sığınmacı kavramı açıklanmıştır. Buna göre ilgili yönetmeliğin birinci bölüm, 3. maddesinde sığınmacı kavramı:

“İrki, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyuşu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı” olarak tanımlanmıştır (Resmi Gazete, 1994, s. 7).

Türk mevzuatında 2013 yılında yapılan yeni düzenlemelerle birlikte Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) kabul edilmiştir. 1994 yönetmeliğinde yer alan ve uluslararası hukukta tanımlanan ‘sığınmacı’ kavramı YUKK ile değiştirilerek ‘şartlı mülteci’ şeklinde yeniden tanımlanmıştır. İlgili kanunun 62. maddesinde sığınmacı kavramının yerini alan ‘şartlı mülteci’ kavramı:

“Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; irki, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir.” şeklinde açıklanmıştır (Resmi Gazete, 2013, s. 46-47).

YUKK’ta belirtilen tanımdan yola çıkarak Avrupa ülkeleri dışından gelen ve korunma talebinde bulunan yabancılar şartlı mülteci (sığınmacı) olarak tanımlanmıştır.

Sığınmacıların temel haklardan yararlanmaları ve insanca yaşamlarını sürdürebilmeleri için asgari düzeyde olanakların sağlanması gerekmektedir. Sığınmacı statüsü geçici bir durumdur. Kişinin başvuruları olumlu değerlendirildiğinde mülteci olarak kabul edilmektedir (Efe & Ulusoy, 2013, s. 19-20). Ancak sığınmacıların yapmış oldukları başvurular değerlendirilipolumsuz bir karar çıkması durumunda ülkeyi terk etmeleri gerekmektedir. Ülkede kalma izni uygun bulunmayan kişiler kanuna aykırı durumda bulunan bir yabancı gibi sınır dışı edilebilmektedir (Göç Terimleri Sözlüğü, 2013, s.7).

Çerçeveleme Kuramı

Çerçeveler, var olan olay ya da durumların algılanmasında, teşhis edilmesinde ve adlandırılmasında bireylere yardımcı olan araçlardır. Bu bilgiden hareketle çerçeveleme ise olayları sınıflandırarak yorumlanmasına ve bu olayların daha kısa süre içerisinde anlaşılmasına olanak sağlamaktadır (Atabek & Uztuğ, 1998, s. 99). Toplumsal gerçekliğin inşasında önemli bir rol oynayan çerçeveleme aynı zamanda iletilen ya da oluşturulan mesajlarla kişilerin bakış açılarını biçimlendirmektedir.

Çerçeveleme ile ilgili benzer özelliklerde çok sayıda tanım bulunmaktadır. Medya alanında çerçeveleme, ileticilerin bir konu ile ilgili alıcılara vermek istediği mesajda; ikna edici, bağlamsal ifade vurgusudur. Çerçeveleme yöntemi aynı zamanda ileticilerin bir olayı araştırıp değerlendirme aşamasında konunun belirlenen belli bir kısmını ön plana çıkartırken kalan diğer kısımlarının değerlendirilmediği süreçtir. Özellikle belli bir yayın politikasına sahip olan medya kurumları haberi oluştururken çerçeveleme yöntemine başvurumaktadırlar. Belirtilen bu durumun en iyi örneği ise gündemde yer alan bir konunun medya kurumlarınca farklı açılardan ele alınarak yani farklı çerçeveler oluşturularak alıcılara sunulmasıdır.

Çerçeveleme kavramını iletişim araştırmalarında sıklıkla kullanan Entman, çerçevelemeyi şu şekilde tanımlamıştır:

“Çerçeveleme esasen seçim ve dikkat çekmeyi içerir. Algılanan bir gerçekliğin bazı yönlerini seçip onları bir iletişim metninde daha önemli hale getirerek belli bir sorun tanımını, neden sonuç yorumunu, ahlaki yargıyı ve/veya çözüm önerisini destekleyecek biçimde kullanmaktır.” (Entman, 1993, s. 52).

Entman’ın bu tanımından yola çıkarak çerçevelemeyi meydana getiren temel kavramların ‘seçim’ ve ‘dikkat çekme’ olduğu ortaya çıkmaktadır. “Seçim” konunun belirlenmesinde ve haber metin içeriğinin oluşturulmasındailetici tarafından gerçekleştirildiği işlevdir. “Dikkat çekme” ise seçilen içerikler ile haberi alıcıda daha görünür kılma ve haber metni ile alıcı arasında oluşan etkileşimi belirtmektedir. Yani haber metninde seçilen kilit kelimeler, sözcük grupları, şemalar, metaforlar ve görsellerin kullanılmasıyla haberde verilen mesaj daha çok görünür kılınmakta ve haber metni alıcı tarafından daha “dikkat çekici” bir hal almaktadır (Entman’dan akt. Seyidov, 2014, s. 62). Bu durum ise farklı yayın politikalarına sahip olan gazetelerin haberi bir bütün içinde oluştururken ana başlıkta, üst ve alt başlıkta, spotta, ara başlıklarda, paragraflarda, fotoğraf altı yazılarda kullanılan ifadelerin ve görsel olarak tercih edilen materyallerin bilerek seçilmesi alıcıların görüş ve düşüncelerine yönelik birtakım yönlendirmelerin var olduğunu göstermektedir (Entman’dan akt. Kılıç, 2007, s. 70).

Amerikan sosyolog Todd Gitlin medya çerçevelerini; habercilerin rutin olarak söylemi düzenlemede kullandıkları seçme, yorumlama, sunum, vurgu ve dışlama kalıpları” olarak açıklamıştır. Yani medya çalışanlarının bir olay ile ilgili alıcılara aktarmak istediği ikna edici, etkileyici söylem vurgusudur (Gitlin’den akt. Özarslan & Güran, 2015, s. 37). Gitlin, iletişim çalışmaları alanına ‘çerçeveleme’ kavramını,

1960’larda meydana gelen öğrenci hareketlerinin CBS televizyonunda nasıl sunulduğunu inceleyerek dahil etmiştir. Gitlin yaptığı araştırmada haberleri hazırlayan medya çalışanlarının bir konuyu kitlelere sunarken farklı açılardan birçok çerçeveleme stratejileri geliştirdiklerini ortaya çıkarmıştır. Gitlin’e göre medya araçları, bir konuyu ele alırken haber içeriğinde meselenin tamamını aktarabileceğini, mesele ile ilgili farklı görüşleri eleştirebileceğini, siyasilerin meseleye yaklaşım tarzları üzerinde durabileceğini ya da konuyu önemsizleştirebileceğini, tahrik edici unsurlara ve kutuplaşma yaratabilecek içeriklere yer verebileceğini tespit etmiştir. Bu bağlamda ‘haber üretim süreci’ ve ‘haberlerin sunuluşu’ haber çerçevelerinin araştırılmasında önemli rol oynayan iki temel unsur olarak görülmektedir (Gitlin’den akt. Atabek & Uztuğ, 1998, s. 100).

Çerçevelemeyi bütünlük bir süreç modeli olarak inceleyen Claes H. de Vreese, kamuoyunun şekillenmesinde en etkili yolun, medyanın yaşanan olayları ve meseleleri belirli açılardan çerçeveleyerek sunması olduğunu ifade etmiştir. Ona göre çerçeveleme, bir sorunu sunan ve tanımlayan iletişim kaynağını içermektedir (Vreese, 2005, s. 51).

Claes H. de Vreese, çerçevelemeyi, çerçeve kurma ve çerçeve belirleme şeklinde iki bölüme ayırmıştır. Çerçeve kurma kısmında çerçevelerin nasıl ortaya çıktığı, basın mensuplarının haberleri çerçeveleyenken bağlı kaldıkları faktörler açıklanmıştır. Çerçeve belirleme kısmı ise haberde konu ya da olayın çerçevenmesinin bireylerin belleklerinde önceden var olan bilgi ve eğilimleri arasındaki etkileşime gönderme yapma sürecidir.

Şekil 3

Çerçevelemenin bütünlük bir süreç modeli (Vreese, 2005, s. 52)

Çerçeve Kurma		Çerçeve Belirleme
Haber Merkezinde Çerçeveleme -İç Faktörler (editorial politikalar, haber değerleri) -Dış Faktörler	Haberdeki Çerçeveler -Konuya Özgü Çerçeveler -Genel Çerçeveler	Çerçeveleme Etkileri -Bilgi İşleme Etkileri -Tutumusal Etkiler -Davranışsal Etkiler

Yani alıcıların fikir ve görüşlerini olumlu, olumsuz ya da nötr olarak harekete geçirecek olan bu kısımda, herhangi bir konu ya da genel olarak haber metni içinde oluşturulacak çerçevelerin belirlenmesidir. Modelin son kısmında ise oluşturulan çerçevelerin bireylerin davranış ve tutumları üzerindeki etkisine yer verilmiştir.

Afgan Göçmenler ve Sığınmacılar ile İlgili Haberlerin Türk Basınında Sunumunun İncelenmesi

Araştırmanın Konusu

Son yıllarda Orta Doğu ülkelerinde yaşanan siyasi gelişmeler neticesinde Türkiye'ye doğru gerçekleşen göç olgusu karşısında medyada sığınmacı, mülteci, düzensiz göçmen konuları gündeme gelmiş aynı zamanda bu konular kamuoyunda da birçok tartışmaya neden olmuştur. Afganistan'da yaşanan gelişmeler neticesinde ABD'nin bölgeden çekilme kararını açıklaması ve Taliban'ın yönetimi yeniden ele geçirme sürecinde yaşanan karışıklıklar Türkiye'yi de etkisi altına alan yeni bir göç hareketine neden olmuştur. Bu durum yeni bir sığınmacı, mülteci, düzensiz göçmen konularını ortaya çıkarmış ve basının gündemini oluşturmuştur.

Özellikle Türkiye'nin sosyal, ekonomik, siyasal ve demografik yapılarını ilgilendiren bu göç hareketi çalışma konusunun şekillenmesinde etkili olmuştur. Bu kapsamda Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin farklı yayın politikalarına sahip olan Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde nasıl sunulduğu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmada farklı yayın politikalarına sahip olan Cumhuriyet gazetesi ve Sabah gazetesinde 10-24 Temmuz ve 5-19 Ağustos 2021 tarih aralıklarında yer alan Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin nasıl yer verildiği, sunuş biçimleri incelenmiştir. Bu kapsamda araştırmanın amacını maddeler halinde şu şekilde belirtmek mümkündür:

- ▶ Türkiye'nin toplumsal yapısını etkileyen göç hareketinde, Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin sunumunda, gazetelerin yayın politikalarına bağlı kalıp kalmadıklarını,
- ▶ Haberlerin hangi ayda daha çok yoğunlukta yer verildiğini,
- ▶ Gazetelerin temmuz ve ağustos aylarında konuya özgü çerçevede ön plana çıkartılan temaların neler olduğunu,
- ▶ Aylara göre gazetelerin (varsa) temalarındaki farklılıklarını karşılaştırarak ortaya çıkartmaktadır.

Araştırmanın Önemi

'Afganistan' ile ilgili yapılan araştırmalar literatür taramasında kontrol edildiğinde gazetecilik alanı içinde çok az araştırmaya konu olduğu ve yapılan araştırmalar da farklı analiz yöntemlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Bu kapsamda Afganistan'ın gazetecilik alanında çok az araştırmaya konu olması ve bu konuların farklı içeriğe ve araştırma yöntemine sahip olması bu sebeple gazetecilik alanına Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin yazılı basında nasıl sunulduğuna yönelik bir çalışma sunulması aynı zamanda haberlerin nasıl çerçevelerle oluşturulduğunu ortaya çıkarmak ve değerlendirmek açısından son derece önemlidir.

Araştırmanın Evreni, Örnekleme ve Sınırlılıkları

Araştırmanın evrenini, Türkiye'de günlük yayınlanan yazılı basın oluşturmaktadır. Örnekleme ise farklı yayın politikalarına sahip sol merkezli Cumhuriyet gazetesi ve sağ merkezli Sabah gazetesidir. Araştırmada gazetelerin 10-24 Temmuz ve 5-19 Ağustos 2021 tarih aralıkları seçilmiş böylece her iki aydan 15 günlük bir süre ile sınırlandırılmıştır. Araştırma için Temmuz ve Ağustos aylarının seçilme sebebi bu aylarda olayın daha yoğun olarak yaşanması ve konunun kamuoyu gündeminde daha fazla yer almasıdır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın konusunu oluşturan Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin incelenmesinde nicel ve nitel değerlendirmeyi içine alan içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. Gazetelerde yer alan haberlerin incelenmesiyle elde edilen verilerden yola çıkarak somut, objektif ve nesnel bir sonuç ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır.

İçerik analizi yöntemi sözlü ya da yazılı ifadeleri anlayıp yorumlama sırasında öznel etkenlerden uzak nesnel bakış açısıyla değerlendirilmeyi sağlar (Bilgin, 2006, s. 1). Başka bir ifadeyle içerik analizi genel olarak yazılı (haber metinleri, kitap, dergi vb.), sözlü (televizyon ya da radyo programı vb.) ve görsel (reklamlar vb.) her türlü kaydedilmiş iletişim içeriğinin incelenmesinde kullanılmaktadır (Gül & Nizam, 2021, s. 182). Aynı zamanda söylemin daha kolay görünen ve ilk bakışta herkes tarafından idrak edilebilen içerik yerine daha üstü kapalı ve gizil içeriği ortaya çıkarmayı hedeflemektedir (Bilgin, 2006, s. 1).

İçerik analizi hem nicel hem de nitel araştırmalarda kullanılabilir (Gül & Nizam, 2021, s. 182). Bu bağlamda içerik analizini nicel ve nitel olarak iki farklı gruba ayıran Güngör ve Binark, "nicel analizde daha çok sayma işlemi yapıldığını nitel analizde ise anlam birimlerinin önem kazandığını" belirtmişlerdir (1993, s. 126). Yine benzer bir yaklaşımla açıklamak gerekirse nicel içerik analizi ele alınan metni sayısal yönden incelerken nitel içerik analizi metin içindeki anlam yoğunlaşmakta ve anlamı kodlar ve temalar kullanarak ortaya çıkarmaktadır (Gül & Nizam, 2021, s. 183-185).

Bulgular

Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin Türk basınında sunumu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda araştırma kapsamında farklı yayın politikalarına sahip olan Cumhuriyet gazetesi ve Sabah gazetesi seçilmiştir. Gazetelerin 10-24 Temmuz ve 5-19 Ağustos 2021 tarih aralıklarında yer alan Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlere nasıl yer verildiği,

sunuş biçimleri nicel ve nitel değerlendirmeyi içine alan içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmanın kuramsal yapısını gündem belirleme kuramı (bilhassa gazetelerin ön plana çıkarttığı temalar kısmında) ve genel kapsamda çerçeveleme kuramı oluşturmaktadır. Özellikle Entman'ın çerçeveleme kuramı tanımında bahsettiği "seçim" ve "dikkat çekme" kavramları temelinde ve Vreese'nin "Çerçevelemenin Bütünleşik Bir Süreç Modelinde" belirttiği gibi konuya özgü çerçeveler doğrultusunda çalışmaya yön verilmiştir.

Çalışma kapsamında konu ile ilgili incelenecek olan Cumhuriyet gazetesi ve Sabah gazetesinde yer alan haberler "Ajans Press Medya Takip Merkezi" tarafından edinilmiştir. Gazetelerde yer alan haberlere: "Afgan, Afganlılar, Afgan Göçmen, Afgan Sığınmacı, Afgan Mülteci" kavramları taratılarak ulaşılmıştır.

10-24 Temmuz 2021'de belirtilen kavramlar taratılarak Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde toplamda 35 habere ulaşılmıştır. Bu haberler içerisinde 14'ü köşe yazısı ve 6'sı doğrudan Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili olmadığı için çalışmaya dahil edilmemiştir. Temmuz ayındaki tarih aralığında Cumhuriyet gazetesi incelendiğinde doğrudan konu ile ilgili 15 habere yer verildiği saptanmıştır. Sabah gazetesi incelendiğinde ise köşe yazıları dışında konu ile ilgili herhangi bir habere yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda temmuz ayında 15 günlük bir sınırlandırmada toplamda 15 haber incelenmiştir.

5-19 Ağustos 2021'de Cumhuriyet ve Sabah gazeteleri incelendiğinde toplamda 145 habere ulaşılmıştır. 145 haber içerisinde yer alan 53 haber köşe yazısı ve 16 haber doğrudan Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili olmadığı için araştırma kapsamına alınmamıştır. Ağustos ayındaki tarih aralığında Cumhuriyet gazetesi incelendiğinde toplamda 57 habere yer verdiği tespit edilmiştir. Sabah gazetesinin konu ile ilgili yer verdiği toplam haber sayısı ise 19'dur. Bu durumda 5-19 Ağustos 2021'de araştırma kapsamında toplamda Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili 76 haber

incelenmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde çalışma kapsamında temmuz ve ağustos aylarında 15 günlük sınırlandırma ile toplamda 30 günlük süre zarfı içerisinde Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde yer alan Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili 91 haber analiz edilmiştir.

Afgan Göçmenler ve Sığınmacılar ile İlgili Haberlerin Nicel İçerik Analizi

Tablo 1

Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin gazetelerde genel dağılımı

GAZETELER	HABER SAYISI	ORAN
Cumhuriyet	72	%79
Sabah	19	%21
Toplam	91	%100

Gazeteler Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili 10-24 Temmuz ve 5-19 Ağustos 2021 tarih aralığında her iki aydan 15 günlük bir sınırlandırma ile 30 günlük süreç içerisinde toplamda 91 habere yer vermiştir. Tablo 1’de de belirtildiği gibi konu ile ilgili en fazla %79’luk bir oranla 72 habere gazetesinde yer veren medya kurumunun Cumhuriyet gazetesi olduğu tespit edilmiştir. Sabah gazetesinin ise

30 günlük süreç içerisinde Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili %21’lik bir oranla toplamda 19 habere yer verdiği saptanmıştır.

Medya kurumları tarafından seçilen haber konularının gazete sayfasındaki konumunun belirlenmesi haberin önemlilik değerine göre değişiklik içerebilmektedir. Özellikle birinci sayfa ve devamında yer verilen haberler hem gazetenin gündemini belirlemede hem de alıcının daha çok dikkatini çekmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda tablo değerlendirildiğinde Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin her iki gazete sayfasındaki konumu %56’lık (51 haber) bir oranla en fazla iç sayfada tercih edildiği saptanmıştır. Alt kategoriler tek tek değerlendirildiğinde ise %44 (32 haber) oranla en fazla habere birinci sayfa ve devamında yer veren medya kurumu Cumhuriyet gazetesi olurken Sabah gazetesinin %42 (8 haber) oranında haberlere birinci sayfa ve devamında yer verdiği tespit edilmiştir. Haberlerin iç sayfadaki oranı Cumhuriyet gazetesinde %56 (40 haber) iken Sabah gazetesinde %53’lük (11 haber) oranda tercih edilmiştir.

Tablo 2

Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin gazete sayfalarındaki konumu

Sayfa Konumu ↓	Sayı ve Oranlar →	CUMHURİYET		SABAH		TOPLAM	
		Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
Birinci Sayfa ve devamı		32	%44	8	%42	40	%44
İç Sayfa		40	%56	11	%53	51	%56
Toplam		72	%100	19	%100	91	%100

Tablo 3

Afgan Göçmenler ve Sığınmacılar ile İlgili Haberlerin Gazete Sayfasındaki Konumlandırma Yeri

Konumlandırma Yeri ↓	Sayı ve Oranlar ⇒	CUMHURİYET		SABAH		TOPLAM	
		Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
Üst		3	%4	1	%5	4	%4
Sağ Üst		8	%11	4	%21	12	%13
Sol Üst		23	%32	2	%11	25	%28
Orta		24	%34	5	%26	29	%32
Alt		3	%4	1	%5	4	%4
Sağ Alt		3	%4	4	%21	7	%8
Sol Alt		3	%4	-	-	3	%3
Tam Sayfa		2	%3	-	-	2	%2
Diğer		3	%4	2	%11	5	%6
Toplam		72	%100	19	%100	91	%100

Haberlerin gazete sayfasında konumu (birinci sayfa devamı ve iç sayfa) önemli olduğu kadar sayfa içindeki yeri de önemlilik göstermektedir. Haberlerin sayfadaki yerini net olarak görebilmek ve daha somut bir veri ortaya çıkartabilmek amacıyla bu kategorinin alt başlıkları daha detaylı bir şekilde oluşturulmuştur. Tablo 3'teki sonuçlar değerlendirildiğinde Cumhuriyet gazetesinde yer

alan konu ile ilgili haberlerin sayfadaki yeri en fazla %34'lük (24 haber) bir oranla orta kısımda ve onu takip eden %32'lik (23 haber) bir oranla sol üstte yer verildiği saptanmıştır. Sabah gazetesinde yer alan haberlerin sayfadaki yeri değerlendirildiğinde ise %26'lık (5 haber) bir oranla orta kısımda ve hemen onu takiben %21'lik (4 haber) bir oranla sağ üst ve sağ alt kısımlarda yer verildiği tespit edilmiştir.

Tablo 4

Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerde kullanılan görsel aktörler

Görsel Aktörler ↓	Sayı ve Oranlar ⇒	CUMHURİYET		SABAH		TOPLAM	
		Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
Afgan Göçmenler (Topluluk)		13	%18	8	%42	21	%23
Yalnız Kadınlar		2	%3	-	-	2	%2
Yalnız Çocuklar		2	%3	-	-	2	%2
Yalnız Erkekler		9	%12	-	-	9	%10
Türkiye Cumhuriyeti Temsilcileri		10	%14	3	%16	13	%14
Afganistan Temsilcileri		3	%4	-	-	3	%4
Aktör Yok		24	%33	4	%21	28	%31
Diğer		9	%13	4	%21	13	%14
Toplam		72	%100	19	%100	91	%100

Gazetelerde görsel materyal olarak daha çok fotoğraf kullanıldığı için bu fotoğraflar içinde tercih edilen aktörlerin incelenmesi de araştırma için önemlilik arz etmektedir. Buna göre Cumhuriyet gazetesindeki haberler incelendiğinde çoğunluk olarak %33 (24 haber) oranında aktör kullanılmadığı tespit edilmiştir. Sabah gazetesi ise konu ile ilgili yer verdiği haberlerde en fazla %42'lik (8 haber) bir oranla Afgan göçmenlere (topluluk) görsel aktör olarak yer vermiştir.

Bunun yanında Cumhuriyet gazetesinde sırayla %18'lik (13 haber) bir oranla Afgan göçmenler (topluluk), %14 (10 haber) Türkiye Cumhuriyeti temsilcileri, %13 (9 haber) diğer (harita, asker, sanatçı, uzman), %12 (9 haber) yalnız erkekler, %4 (3 haber) Afganistan temsilcileri ve %3'lük (2'şer haber) bir oranla yalnız kadınlar ve çocuklara yer vermiştir.

Sabah gazetesinde ise sırayla %21 (4'er haber) aktör yok ve diğer, %16'lık (3 haber) bir oranla Türkiye Cumhuriyeti temsilcilerine yer vermiştir. Ayrıca gazetenin konu ile ilgili yer verdiği haberlerde yalnız kadınlar, yalnız çocuklar, yalnız erkekler ve Afganistan temsilcilerini görsel aktör olarak kullanmadığı tespit edilmiştir.

Haberin bütünlük bir yapı içerisinde en önemli noktası, konunun bir nevi özetini oluşturan, haberin

okunmasını teşvik eden aynı zamanda alıcıya konu hakkında verilmek istenen mesajın kısa ve net bir şekilde ifade edildiği yer olan haberin başlığıdır. Gazetecilikte tarafsızlık ve objektiflik ilkelerine bağlı kalınması gerektiği vurgulansa da belli bir yayın politikasına sahip gazetelerde sunulan haberlerin özellikle başlık ve ara başlıklarında nesnel ya da öznel ifadeler yer verilebilmektedir.

Bu kapsamda, incelenen gazetelerde yer alan haber başlıklarının niteliği değerlendirildiğinde Cumhuriyet gazetesinin %57 (41 haber) oranında en fazla nesnel ifadeli başlıklar kullandığı tespit edilmiştir. Gazetede öznel ifadeli başlıklar ise %43 (31 haber) oranındadır. Cumhuriyet gazetesinde nesnel ifadeli başlıkların oransal olarak fazla olmasının nedeni gazetenin başlıklarda daha çok alanında uzman kişilerin görüşleri ve Türkiye Cumhuriyeti temsilcilerinin (cumhurbaşkanı, ana muhalefet başkanı, diğer parti liderleri, parti sözcüleri, vb.) açıklamalarından doğrudan alıntı yaparak yer vermesidir.

Sabah gazetesinde kullanılan haber başlıklarında öznel ve nesnel ifadeler arasında çok büyük bir fark bulunmamaktadır. Buna göre Sabah gazetesinde çoğunluk olarak %53 (10 haber) oranında öznel ifadeli başlıklar, %47 (9 haber) oranında ise nesnel ifadeli başlıklar kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 5

Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haber başlıklarının niteliği

Haber Başlıklarının Niteliği ↓	Sayı ve Oranlar →	CUMHURİYET		SABAH		TOPLAM	
		Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
Nesnel		41	%57	9	%47	50	%55
Öznel		31	%43	10	%53	41	%45
Toplam		72	%100	19	%100	91	%100

Tablo 6
Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerde yer verilen alıntılar

Alıntılar ↓	Sayı ve Oranlar ⇒	CUMHURİYET		SABAH		TOPLAM	
		Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
Türkiye Cumhuriyeti Temsilcileri		27	%38	6	%32	33	%36
Afganistan Temsilcileri		2	%3	1	%5	3	%3
ABD Temsilcileri		2	%3	3	%16	5	%6
Avrupa Devletleri Temsilcileri		-	-	4	%21	4	%4
Birden Fazla Devlet Temsilcileri		19	%26	1	%5	20	%22
Uzmanlar		6	%8	1	%5	7	%8
Alıntı Yok		6	%8	1	%5	7	%8
Diğer		10	%14	2	%11	12	%13
Toplam		72	%100	19	%100	91	%100

Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin sunumu incelendiğinde haber metinlerinin daha çok temsilcilerin (liderler, sözcüler, sekreterler vb.), alanında uzman kişilerin görüşleri ve açıklamalarından alıntı yapılarak oluşturulduğu gözlemlenmiştir. Bu kapsamda tablo 6 değerlendirildiğinde her iki gazetede toplamda %36'lık (33 haber) bir oranla Türkiye Cumhuriyeti temsilcilerinin alıntılarında olduğu görülmektedir. Alt başlıklar tek tek değerlendirildiğinde Cumhuriyet gazetesinin ikinci olarak en fazla yaptığı alıntı %26'lık (19 haber) bir oranla 'birden fazla devlet temsilcilerine' aitken, gazete %14 (10 haber) 'diğer (siviller, sanatçılar vb.)', %8 (6'şar haber) 'uzmanlar' ve 'alıntı yok', %3 (2'şer haber) ise 'Afganistan temsilcileri' ve 'ABD temsilcileri'nin yaptığı açıklamalara yer vermiştir. Cumhuriyet gazetesinde 'Avrupa devletleri temsilcileri'ne yönelik bir alıntıya rastlanılmamıştır.

Sabah gazetesinde ikinci olarak en fazla alıntı %21'lik (4 haber) bir oranla 'Avrupa devletleri temsilcileri'nin yapmış olduğu açıklama ve görüşlerine aitken onun akabinde yapılan alıntılar sırayla; %16 (3 haber) 'ABD temsilcileri', %11 (2

haber) 'diğer', %5'lik (1'er haber) oran ile 'Afganistan temsilcisi', 'birden fazla devlet temsilcisi', 'uzmanlar' ve 'alıntı yok' şeklinde yer verilmiştir.

Afgan Göçmenler ve Sığınmacılar ile İlgili Haberlerin Nitel İçerik Analizi

Çerçeveleme yönteminde, haberler belirli konular üzerinde odaklanılarak sunulmaktadır. Entman'ın çerçeveleme tanımında bahsettiği "seçim" ve "dikkat çekme" kavramları doğrultusunda seçilen konu; haberin sayfadaki konumlandırma yeri, ara başlık, görsel aktörler, alıntılar gibi etmenlerle desteklenerek dikkat çekici hale getirilmektedir. Bu durum bir haberin, medya kurumlarının konuya yaklaşım tarzına göre farklı açılardan alıcıya sunulabileceğini göstermektedir. Araştırmanın bu kısmında Vreese'nin "Çerçevelemenin Bütünleşik Bir Süreç Modelinde" belirttiği gibi "Konuya Özgü Çerçeveler" doğrultusunda Afgan göçmenler ve sığınmacılar konulu haberlerin çerçevesinde ön plana çıkartılan temalar tespit edilmiştir. Gazetelerin ön plana çıkarttığı bu temalar aynı zamanda kamuoyunun gündemini de oluşturduğu için bu kısımda çerçeveleme kuramı ile birlikte gündem belirleme kuramı da dikkate alınmıştır. Gündem belirleme kuramının temel

hipotezi; medya kurumlarının kendi tercihleri ya da çıkarları doğrultusunda haberleri önemlilik sırasına göre konumlandığı ve bu sıralamanın zamanla alıcılar tarafından önemli olarak algılanmasına neden olduğudur. Bu hipotez doğrultusunda araştırmamızın konuya özgü çerçevelerde ön plana çıkartılan temalarda konunun önemlilik değeri dikkate alınarak gazetelerin aylara göre Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberleri ne kadar yoğunlukta gündeme getirdiği ortaya çıkartılmıştır.

Aynı zamanda araştırmamızın bu kısmında temmuz ve ağustos ayları ayrı ayrı kategorileştirilmiştir. Buradaki amaç gazetelerin Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerde aylara göre ön plana çıkarttığı temaları karşılaştırabilmektir. Burada ayrıca belirtilmesi gereken husus, 10-24 Temmuz 2021'de Sabah gazetesinde 'Afgan, Afganlılar, Afgan göçmen, Afgan Sığınmacı, Afgan Mülteci' ifadeleri taratıldığında doğrudan konu ile ilgili haberlere (köşe yazıları içermektedir) yer verilmediği için temmuz ayında yalnızca Cumhuriyet gazetesinde yer verilen 15 haber incelenmiştir.

Temmuz Ayında Konuya Özgü Çerçeve Öneri Planına Çıkartılan Temalar

Tablo 7

Cumhuriyet gazetesinde 10-24 Temmuz 2021'de Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin çerçevesini oluşturan temalar

CUMHURİYET			
Temalar	Sayı ve Oranlar	Sayı	Oran
↓	⇒		
Türkiye'nin Sınır Güvenliği		1	%7
Düzensiz Göç		3	%20
Türkiye'deki Afgan Göçmen ve Sığınmacı Meselesi		1	%7
Afgan Göçmenler ve Sığınmacıların Genel Durumu		5	%33
Afgan Göçmenler ve Sığınmacıların Yaşadığı Zorlu Durumlar		5	%33
Toplam		15	%100

Cumhuriyet gazetesinin 10-24 Temmuz 2021 tarihinde Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberleri incelendiğinde 5 temanın ön plana çıkartıldığı tespit edilmiştir. Tablo 7'yi değerlendirmeden önce gazetenin konuya özgü çerçevede oluşturduğu temaların içeriği hakkında bazı bilgilerin verilmesi gerekmektedir. Buna göre başlıklar halinde alt kategorilerin içeriği şu şekildedir:

- **Türkiye'nin Sınır Güvenliği:** Afganlıların sınırdan kolay bir şekilde geçmesi, kontrolün olmaması,
- **Düzensiz Göç:** Türkiye'nin Afganistan'dan gelen düzensiz göç olgusuyla karşı karşıya kalması,
- **Türkiye'deki Afgan Göçmen ve Sığınmacı Meselesi:** Afganistan'dan Türkiye'ye doğru göç hareketinin başlamasıyla ülkede yeni bir göçmen ve sığınmacı meselesinin ortaya çıkması ve bu meselenin sorun olarak gündeme getirilmesi,
- **Afgan Göçmenler ve Sığınmacıların Genel Durumu:** Afganistan'da Taliban'ın ilerleyerek ülkeyi ele geçirme sürecinde Afganlıların ülkeyi terk etmesi, farklı ülke sınırlarına hareketi, sivilin Afganistan'dan tahliye edilme süreci, yabancı ülkelerin göçmenlerin ve sığınmacıların kabulü konusundaki açıklamaları,

- **Afgan Göçmenler ve Sığınmacıların Yaşadığı Zorlu Durumlar:** Taliban'ın bölgedeki ilerleyişi devam ederken Afganlıların yerleşim yerini terk etme sürecinde yaşadığı sıkıntılar, sivilin can güvenliğinin olmaması, temel ihtiyaçlarını karşılayacak gıda ya da sağlık gibi alanlarda oluşan sıkıntıların aktarılmasını içermektedir.

Cumhuriyet gazetesinde 10-24 Temmuz 2021'de yer alan haberler incelendiğinde en fazla %33'lük (5'er haber) bir oranla 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların genel durumu' ve 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların yaşadığı zorlu durum' temalarının ön plana çıkartıldığı tespit edilmiştir. Diğer alt başlıklar incelendiğinde %20 (3 haber) oranında 'düzensiz göç', %7 (1'er haber) oranında 'Türkiye'nin sınır güvenliği' ve 'Türkiye'deki Afgan göçmen ve sığınmacı meselesi' olduğu saptanmıştır.

Tablo 8

Cumhuriyet gazetesinde 10-24 Temmuz 2021'de Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin söylem biçimi

CUMHURİYET			
Haberlerin Söylem Biçimi	Sayı ve Oranlar	Sayı	Oran
Olumlu		-	-
Olumsuz		11	%73
Nötr		4	%27
Toplam		15	%100

Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin söylem biçimleri olumlu, olumsuz ve nötr şeklinde üç alt kategoride kodlanmıştır. Bu kategorilerin içeriğiyle ilgili bilgi vermek gerekirse 'olumlu' olarak kodlanan alt kategoride haberin söylemi ya da üslubunun genel olarak pozitif açılardan yaklaşılarak sunulduğunu göstermektedir. 'Olumsuz' olarak kodlanan alt kategori ise mevcut temalara yönelik örneğin Türkiye'nin sınır güvenliği, göçmen politikası, Türkiye'deki Afgan göçmen ve

sığınmacı meselesine yönelik eleştiriler içermekte aynı zamanda Taliban'dan kaçan Afganların yaşadığı zorlu durumlar, kadın ve çocuklara yönelik yapılan hak ihlalleri konuları da negatif-olumsuz söylem biçimi içinde yer almaktadır. 'Nötr' olarak kodlanan alt kategori ise haber içeriğinde olumlu ya da olumsuz bir söylemin bulunmadığını göstermektedir.

Cumhuriyet gazetesinin temmuz ayında ön plana çıkarttığı temaların söylem biçimleri incelendiğinde çoğunluk olarak %73 (11 haber) oranında olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt kategoriler değerlendirildiğinde ise nötr olarak sunulan haberlerin söylemi %27 (4 haber) oranındadır. Haberlerde olumlu bir söyleme ise rastlanılmamıştır.

Ağustos Ayında Konuya Özgü Çerçeve Önerilen Temaların Çıkartılan Temalar

Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberler incelendiğinde tablo 9'da gösterildiği gibi

Tablo 9

Gazetelerde 5-19 Ağustos 2021'de Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin çerçevesini oluşturan temalar

Temalar	Sayı ve Oranlar	CUMHURİYET		SABAH		TOPLAM	
		Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
Türkiye'nin Sınır Güvenliği		8	%14	4	%21	12	%16
Düzensiz Göç		6	%11	2	%10	8	%11
Göçmen Politikası		3	%4	1	%5	4	%5
Türkiye'deki Afgan Göçmen ve Sığınmacı Meselesi		11	%19	-	-	11	%14
Afgan Göçmenler ve Sığınmacıların Türkiye'ye Yönlendirilmesi		8	%14	3	%16	11	%14
Afgan Göçmenler ve Sığınmacıların Genel Durumu		10	%18	6	%32	16	%21
İnsan Hakları		5	%9	-	-	5	%7
Afgan Göçmenler ve Sığınmacıların Yaşadığı Zorlu Durumlar		6	%11	3	%16	9	%12
Toplam		57	%100	19	%100	76	%100

Cumhuriyet gazetesinde 8 temanın, Sabah gazetesinde ise 6 temanın ön plana çıkartıldığı tespit edilmiştir. Tablo 9'u değerlendirmeden önce gazetelerde konuya özgü çerçevede oluşturulan temaların içeriği hakkında bazı bilgilerin verilmesi gerekmektedir. Bu bilgiler aynı zamanda gazetelerin öne çıkarttığı temayı olumlu, olumsuz ya da nötr şeklinde nasıl sunduğunu da içermektedir. Buna göre başlıklar halinde alt kategorilerin içeriği şu şekildedir:

- ▶ **Türkiye'nin Sınır Güvenliği:** Afganlıların sınırdan kolay bir şekilde geçmesi, kontrolün olmaması ya da güvenlik önlemlerinin alınması,
- ▶ **Düzensiz Göç:** Türkiye'nin Afganistan'dan gelen düzensiz göç olgusuyla karşı karşıya kalması ya da düzensiz göçe karşı önlemlerin alınması, kontrolün olması,
- ▶ **Göçmen Politikası:** Hükümetin almış olduğu göçmen politikalarının eleştirilmesi ya da yerinde karar olarak değerlendirilmesi,
- ▶ **Türkiye'deki Afgan Göçmen ve Sığınmacı Meselesi:** Afganistan'dan Türkiye'ye doğru göç hareketinin başlamasıyla ülkede yeni bir göçmen ve sığınmacı meselesinin ortaya çıkması, sorun olarak gündeme getirilmesi ya da bu konuya sorun olarak yaklaşılması,
- ▶ **Afgan Göçmenler ve Sığınmacıların Türkiye'ye Yönlendirilmesi:** Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve ABD Başkanı Joe Biden'ın yaptığı görüşme sonrasında Afganlıların Türkiye'ye kabul edilmesine yönelik bir anlaşma yapıldığı iddiasına yer verilmesi ya da böyle bir yönlendirmenin olmadığı açıklanması,
- ▶ **Afgan Göçmenler ve Sığınmacıların Genel Durumu:** Afganistan'da Taliban'ın ilerleyerek ülkeyi ele geçirme sürecinde Afganlıların ülkeyi terk etmesi, farklı ülke sınırlarına hareketi, sivillerin Afganistan'dan tahliye edilme süreci, diğer ülkelerin göçmen ve sığınmacıların kabulü konusunda açıklamaları,

▶ **İnsan Hakları:** Afganistan'daki gelişmeler sürecinde özellikle kadın ve çocukların haklarının göz ardı edilmesi, yaşanan karışıklıkla birlikte hakların ihlal edilmesi,

▶ **Afgan Göçmenler ve Sığınmacıların Yaşadığı Zorlu Durumlar:** Taliban'ın bölgedeki ilerleyişi devam ederken Afganlıların yerleşim yerini terk etme sürecinde yaşadığı sıkıntılar, sivillerin can güvenliğinin olmaması, temel ihtiyaçlarını karşılayacak gıda, sağlık gibi alanlarda oluşan sıkıntıların aktarılmasını içermektedir.

Bu bağlamda Cumhuriyet gazetesinin 5-19 Ağustos 2021'de yer alan haberleri incelendiğinde en fazla %19'luk (11 haber) bir oranla 'Türkiye'deki Afgan göçmen ve sığınmacı meselesi' temasının ön plana çıkartıldığı tespit edilmiştir. Diğer ön plana çıkartılan temalar ise sırasıyla %18 (10 haber) oranında 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların genel durumu', %14 (8'er haber) 'Türkiye'nin sınır güvenliği' ve 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların Türkiye'ye yönlendirilmesi', %11 (6'şar haber) 'düzensiz göç' ve 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların yaşadığı zorlu durumlar', %9 (5 haber) 'insan hakları' ve %4 (3 haber) 'göçmen politikası' olduğu tespit edilmiştir.

Sabah gazetesinde yer verilen temalar incelendiğinde çoğunluk olarak %32 (6 haber) oranında 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların genel durumu' temasının ön plana çıkartıldığı saptanmıştır. Diğer ön plana çıkartılan temalar ise sırasıyla %21 (4 haber) oranında 'Türkiye sınır güvenliği', %16 (3'er haber) oranında 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların Türkiye'ye yönlendirilmesi' ve 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların yaşadığı zorlu durumlar', %10 (2 haber) oranında 'düzensiz göç', %5 (1 haber) oranında ise 'göçmen politikası' olduğu tespit edilmiştir. Sabah gazetesinin, 'insan haklarına' ve özellikle Cumhuriyet gazetesinin çoğunluk olarak ön plana çıkarttığı 'Türkiye'deki Afgan göçmenler ve sığınmacılar meselesi' ile ilgili temalara yer vermediği tespit edilmiştir.

Tablo 10

Gazetelerde yer verilen 5-19 Ağustos 2021'de Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin söylem biçimi

Haberlerin Söylem Biçimi ↓	Sayı ve Oranlar →	CUMHURİYET		SABAH		TOPLAM	
		Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
Olumlu		2	%3	9	%48	11	%14
Olumsuz		41	%72	5	%26	46	%61
Nötr		14	%25	5	%26	19	%25
Toplam		57	%100	19	%100	76	%100

Haberlerin sunumunda yer verilen söylem biçimleri olumlu, olumsuz ve nötr olarak üç alt kategoride incelenmiştir. Belirtilen üç alt kategorinin içeriği hakkında bilgi vermek gerekirse:

- **Olumlu:** Gazetelerde yer alan haber temalarının söylemi ya da üslubunun genel olarak pozitif açılardan yaklaşılarak sunulduğunu göstermektedir.
- **Olumsuz:** Mevcut konulara yönelik örneğin Türkiye'nin sınır güvenliği, göçmen politikası, Türkiye'deki Afgan göçmen ve sığınmacı meselesine yönelik eleştiri ve karşı eleştiri içermektedir. Aynı zamanda özellikle belirtilmesi gereken husus Taliban'dan kaçan Afganların yaşadığı zorlu durumlar, kadın ve çocuklara yönelik yapılan hak ihlalleri konuları da negatif söylemler içerdiği için bu başlık içinde değerlendirilmiştir.
- **Nötr:** Haber temalarının içeriğinde olumlu ya da olumsuz bir söylemin bulunmadığını göstermektedir.

Gazetelerde seçilen konular belli bir çerçevede sunulurken haber metninin söylem biçimi alıcıların konu hakkındaki görüş ve düşüncelerini etkilemesine neden olabilmektedir. Bu kapsamda tablo 10 değerlendirildiğinde Cumhuriyet gazetesinin ağustos ayında ön plana çıkarttığı temaların söylem biçimleri incelendiğinde çoğunluk olarak %72 (41 haber) oranında olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt kategoriler

değerlendirildiğinde ise nötr olarak sunulan haberlerin söylemi %25 (14 haber) iken olumlu olarak sunulan haberlerin söylemi ise %3 (2 haber) olduğu ortaya çıkartılmıştır.

Sabah gazetesinin ağustos ayındaki ön plana çıkartılan temaların söylem biçimleri incelendiğinde ise çoğunluk olarak %48 (9 haber) oranında olumlu olarak sunulduğu tespit edilmiştir. Gazetenin olumsuz ve nötr olarak yer alan haber temalarının söylem biçimleri ise %26'lık (5'er haber) bir oranla eşit olarak sunulduğu saptanmıştır.

Sonuç

Yerel, ulusal ve uluslararası konuları bünyesinde bulunduran yazılı basın günlük olarak birçok konu ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu konular arasından haber değeri olan olaylar, gazeteciler tarafından seçilmekte seçilen olay haber metnine çevrilirken birtakım sözcükler, kavramlar, görsel öğeler, alıntılar ile dikkat çekici bir hale getirilerek alıcıya sunulmaktadır. Medya, haber konularında oluşturduğu çerçeveler ile alıcıların düşüncelerini etkileme hatta yönlendirme gücüne sahiptir. Özellikle belli bir yayın politikasına sahip olan ve mevcut ideolojisi çizgisinde ilerleyen gazete kurumlarının bir konuyu ele alış biçimlerinde oluşan farklılıklar bu durumu somutlaştırmaktadır.

Bu bağlamda araştırma kapsamında Türk yazılı basınında farklı ideolojik yapılarla sahip olan gazetelerde yer verilen Afgan göçmenler

ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin sunumları incelenmiştir. Çalışma için belirlenen gazetelerin özellikle sahiplik yapıları ve ideolojik bakışlarının birbirinden farklı olarak seçilmesinin nedeni Afgan göçmenler ve sığınmacılara yönelik haberlerin nasıl sunulduğunu karşılaştırarak değerlendirmektir.

Araştırmada, temmuz ve ağustos aylarında toplamda 72 haberle, Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili en fazla habere yer veren ve daha çok ön plana çıkartan medya kurumunun Cumhuriyet gazetesi olduğu tespit edilmiştir. Göçmen ve sığınmacı konusu ülkenin sosyal, ekonomik, siyasal ve demografik yapısını doğrudan ilgilendirdiği için kamuoyunun gündeminde yoğun olarak yer almış ve karşıt görüşlerin ortaya çıkmasıyla birçok tartışmaya neden olmuştur. Böyle bir ortamda Sabah gazetesinin temmuz ayında hiç habere yer vermemesi, ağustos ayında ise yalnızca doğrudan konu ile ilgili 19 habere yer vermesi gazetenin yayın politikasına bağlı kaldığını göstermektedir.

Araştırma kapsamında oluşturulan kodlama cetvelindeki kategoriler ve alt kategoriler tek tek değerlendirildiğinde haberlerin temmuz ve ağustos aylarındaki sayılarının genel dağılımı yukarıda açıklandığı gibidir. Araştırmada gazetelerin haberleri, hangi sayfada yer verdiği belirtilmiştir. Gündemin belirlenmesi ve sunulan konunun öneminin vurgulanması açısından haberlerin hangi sayfada konumlandırıldığı önemlidir. Böylece haber ön planda tutularak alıcının daha çok dikkatini çekmesini sağlamaktadır. Gazetelerdeki haberlerin sayfadaki konumu incelendiğinde her iki gazetenin de, haberleri çoğunluk olarak iç sayfada yer verdiği saptanmıştır. Cumhuriyet gazetesinin birinci sayfa ve devamında yer verdiği haber oranının Sabah gazetesine göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Haberlerin ön plana çıkartılması açısından hangi sayfada yer verildiği önemli olduğu kadar sayfa içindeki yeri de önemlidir. Buna göre Cumhuriyet gazetesinde haberlere daha çok orta ve sol üst kısımda yer verilirken, Sabah gazetesinde orta ve sağ üst ve sağ altta yer verildiği tespit edilmiştir.

Her iki gazetede orta kısımda yer alan haberler çoğunlukta iken oransal olarak ikinci sırada yer verilen haberlerin sayfadaki yeri Cumhuriyet'te sol üst, Sabah'ta ise sağ üst ve sağ alt olarak tercih edilmiştir.

Gazetelerde görsel materyal olarak daha çok fotoğraf kullanılmıştır. Kullanılan fotoğraflarda tercih edilen aktörlerin incelenmesi araştırma kapsamında önemlilik arz etmektedir. Bu bağlamda oluşturulan kategori içerisinde 'Afgan göçmen (topluluk)', 'yalnız kadınlar', 'yalnız çocuklar', 'yalnız erkekler', 'Türkiye Cumhuriyeti temsilcileri', 'Afganistan temsilcileri', 'aktör yok' ve 'diğer' şeklinde alt başlıklara yer verilmiştir. Cumhuriyet gazetesinde haberler incelendiğinde çoğunluk olarak 'aktör kullanılmadığı' tespit edilmiştir. Sabah gazetesi ise en fazla 'Afgan göçmenleri (topluluk)' görsel aktör olarak kullanmayı tercih etmiştir. İkinci olarak en fazla tercih edilen görsel aktör Cumhuriyet'te 'Afgan göçmenler (topluluk)' iken Sabah'ta 'aktör yok' ve 'diğer (asker, sanatçı vb.)' olarak belirtilen aktörler kullanılmıştır. Her iki gazetenin üçüncü olarak tercih ettiği görsel aktör ise 'Türkiye Cumhuriyeti temsilcileri'dir. Bu başlık içerisinde cumhurbaşkanı, ana muhalefet lideri, diğer parti başkanları, bakanlar, sözcüler vb. yer almaktadır. Haberlerde yer verilen konular, konunun söylemi, başlıklar ve alt başlıklar medya kurumlarının ideolojik yapıları kapsamında şekillenebileceği gibi kullanılacak olan görsel aktör tercihleri de var olan yapıya göre değişiklik gösterebilmektedir. Bu kapsamda Türkiye Cumhuriyeti temsilcileri arasında Cumhuriyet gazetesi, daha çok CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'na görsel aktör olarak yer verirken, Sabah gazetesi çoğunluk olarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar'a görsel aktör olarak yer vermiştir.

Görsel aktörler kategorisinde dikkat çekilen bir diğer alt başlık ise 'yalnız erkekler' aktörüdür. Türkiye'ye doğru Afganistan üzerinden yoğun bir göç hareketinin olması ve bu göç eden kişiler arasında daha çok gruplar halinde erkeklerin yer alması kamuoyunda ayrı bir tartışma konusu olmuştur. Kamuoyunda tartışılan bu

konunun gazetelerin gündeminde ne kadar yer aldığını ortaya çıkartabilmek amacıyla haberler incelendiğinde; Cumhuriyet gazetesi %12 (9 haber) oranında 'yalnız erkekler' aktörüne yer vererek konuya dikkat çekmeye çalıştığı tespit edilmiştir. Sabah gazetesinde incelenen haberler arasında ise 'yalnız erkekler' aktörüne rastlanılmamıştır.

İncelenen gazetelerde haber başlıklarının niteliği değerlendirildiğinde Cumhuriyet gazetesindeki başlıklar çoğunluk olarak nesnel ifadeler içermektedir. Nesnel ifadeli başlıkların ön plana çıkmasındaki neden gazetenin çoğunluk olarak temsilcilerin, uzman kişilerin görüş ve açıklamalarından alıntı yapmış olmasıdır. Sabah gazetesinde başlıkların niteliği ise nesnel ve öznel ifadeler arasında çok büyük bir fark olmamasına karşın çoğunluk olarak öznel ifadeler içermektedir.

Gazetelerdeki konu ile ilgili haberler incelendiğinde genel olarak haber metinlerinin temsilcilerin (liderler, sözcüler, bakanlar vb.), uzman kişilerin görüşleri ve açıklamalarından alıntı yapılarak oluşturulduğu saptanmıştır. Buna göre her iki gazetenin haber metinlerini çoğunluk olarak 'Türkiye Cumhuriyeti temsilcileri'nden yapılan alıntılarla oluşturulduğu tespit edilmiştir. Buna göre Cumhuriyet gazetesindeki alıntılar daha çok CHP Genel Başkanı, CHP Genel Başkan Yardımcısı, CHP Sözcüsü, CHP İlçe Başkanın yaptığı açıklamalardan oluşurken Sabah gazetesindeki alıntılar çoğunluk olarak Cumhurbaşkanı ve Milli Savunma Bakanı'nın yaptığı açıklamalardan oluşmaktadır. Gazetelerin haberde yer verdiği alıntılarda tercih ettiği temsilcilerle doğrudan yayın politikalarına bağlı kaldıklarını göstermektedir.

Araştırma kapsamında Vreese'nin "Çerçevelemenin Bütünleşik Bir Süreç Modelinde" belirttiği "Konuya Özgü Çerçeveler" doğrultusunda Afgan göçmenler ve sığınmacılar konulu haberlerin çerçevelemesinde ön plana çıkartılan temalar tespit edilmiştir. Buna göre 10-24 Temmuz 2021'de Cumhuriyet gazetesinde Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberler incelendiğinde 5 temanın ön plana çıkartılarak haberlerin sunulduğu tespit edilmiştir. Bahsedilen 5 temanın

içinde çoğunluk olarak 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların genel durumu' ve 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların yaşadığı zorlu durumlar' ön plana çıkartılmıştır. Diğer ön plana çıkartılan temalar ise sırayla: 'Düzensiz göç', 'Türkiye'nin sınır güvenliği', 'Türkiye'deki Afgan göçmen ve sığınmacı meselesi'dir. Haberlerin söylem biçimi ise %73 (11 haber) oranında olumsuzdur. Genel olarak olumsuzluk içeren konuya özgü çerçevede oluşturulan temalar; 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların yaşadığı zorlu durumlar', 'düzensiz göç', 'Türkiye'deki Afgan göçmen ve sığınmacı meselesi' ve 'Türkiye'nin sınır güvenliği'dir. Nötr içeren temalar arasında yalnızca 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların genel durumu' yer almaktadır. Ayrıca gazetede, söylem biçiminin olumlu olarak yer verildiği haber temasına rastlanılmamıştır.

Sabah gazetesinin yukarıda da belirtildiği gibi temmuz ayında belirlenen tarih aralığında köşe yazıları hariç Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili herhangi bir habere yer vermediği tespit edilmiştir.

5-19 Ağustos 2021'de gazetelerdeki Afgan göçmen ve sığınmacılar ile ilgili haberler incelendiğinde genel olarak Cumhuriyet gazetesinde 8, Sabah gazetesinde 6 temanın ön plana çıkartıldığı tespit edilmiştir. Cumhuriyet gazetesinde 5-19 Ağustos tarih aralığında yer alan haberler incelendiğinde temmuz ayına göre ön plana çıkartılan temalarda değişiklikler olduğu tespit edilmiştir. Cumhuriyet gazetesinin ağustos ayında ön plana çıkarttığı tema çoğunluk olarak 'Türkiye'deki Afgan göçmen ve sığınmacı meselesi' olduğu tespit edilmiştir. Bu tema, Afganistan'dan Türkiye'ye doğru göç hareketinin başlamasıyla ülkede yeni bir göçmen ve sığınmacı meselesinin ortaya çıkmasını ve bu durumun sorun olarak gündeme getirilmesini içermektedir. Diğer ön plana çıkartılan temalar ise sırasıyla: 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların genel durumu', 'Türkiye'nin sınır güvenliği', 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların Türkiye'ye yönlendirilmesi', 'düzensiz göç', 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların yaşadığı zorlu durumlar', 'insan hakları' ve 'göçmen politikası'dır. Haberlerin söylem biçimi ise çoğunlukla olumsuzdur. Genel

olarak olumsuzluk içeren konuya özgü çerçevede oluşturulan temalar arasında 'Türkiye'nin sınır güvenliği', 'düzensiz göç', 'göçmen politikası', 'Türkiye'deki Afgan göçmen ve sığınmacı meselesi', 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların Türkiye'ye yönlendirilmesi', 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların yaşadığı zorlu durumlar' kısmen 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların genel durumu' ve 'insan hakları'dır. Nötr içeren temalar arasında genel olarak 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların genel durumu' kısmen 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların Türkiye'ye yönlendirilmesi', 'insan hakları' ve 'düzensiz göç' yer almaktadır. Olumlu olarak yer verilen tema ise yalnızca 'insan hakları'dır.

5-19 Ağustos 2021'de Sabah gazetesinde Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberler incelendiğinde genel olarak 6 temanın ön plana çıkartıldığı saptanmıştır. Sabah gazetesinde, çoğunluk olarak 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların genel durumu' ile ilgili temanın ön plana çıkartıldığı tespit edilmiştir. Ön plana çıkartılan tema, Afganistan'da Taliban'ın ilerleyerek ülkeyi ele geçirme sürecinde Afganlıların ülkeyi terk etmesi, farklı ülke sınırlarına hareketi, sivililerin Afganistan'dan tahliye edilme sürecini içermektedir. Diğer ön plana çıkartılan temalar ise sırasıyla: 'Türkiye sınır güvenliği', 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların Türkiye'ye yönlendirilmesi', 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların yaşadığı zorlu durumlar', 'düzensiz göç', 'göçmen politikası'dır. Sabah gazetesinin, 'insan haklarına' ve özellikle Cumhuriyet gazetesinin çoğunluk olarak ön plana çıkarttığı 'Türkiye'deki Afgan göçmenler ve sığınmacı meselesi' ile ilgili temaya yer vermediği tespit edilmiştir. Haberlerin söylem biçimi ise %48 (9 haber) oranında olumludur. Genel olarak olumlu söylem içeren temalar arasında 'Türkiye'nin sınır güvenliği', 'düzensiz göç', 'göçmen politikası' kısmen 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların Türkiye'ye yönlendirilmesi'dir. Olumsuz olarak çerçevelenen temalar ise çoğunluk olarak 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların yaşadığı zorlu durumlar' kısmen 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların genel durumu' ve 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların Türkiye'ye yönlendirilmesi'dir. Nötr söylemli temalar arasında

'Afgan göçmenler ve sığınmacıların genel durumu' kısmen 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların Türkiye'ye yönlendirilmesi' yer almaktadır.

Gazetelerde yer verilen haber temaları ile ilgili kısa bir değerlendirme yapmak gerekirse Sabah gazetesinin doğrudan Türkiye'yi ilgilendiren Afgan göçmenler ve sığınmacıları ön planda tutacak haberlere yer vermediği saptanmıştır. Yapılan inceleme sonucunda gazetenin alıcıya sunduğu haberler daha çok ABD'nin Afganistan'dan çekilmesi, Afganistan'da yaşanan süreçler, Taliban'ın ülkedeki ilerleyişine yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bu temalardaki haberler doğrudan araştırma konusu ile ilgili olmadığı için çalışma kapsamına alınmamıştır. Aynı zamanda gazetenin temmuz ayında konu ile ilgili hiçbir habere yer vermemesi ağustos ayında ise çoğunluk olarak 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların genel durumu' temasını ön plan çıkarması gazetenin ideolojik kimliğine bağlı kaldığını göstermektedir.

Cumhuriyet gazetesi ise konuya, Sabah gazetesine oranla daha fazla yer vermiş ve dikkat çekmeye çalışmıştır. Gazetenin temmuz ve ağustos ayları karşılaştırıldığında konuya yönelik hem yaklaşım tarzında hem de haber değeri olarak önemsenmesinde belirgin farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Gazete temmuz ayında 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların genel durumu' ve 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların yaşadığı zorlu durum' temalarını ön plana çıkartırken, ağustos ayında çoğunluk olarak 'Türkiye'deki Afgan göçmen ve sığınmacı meselesi' ile ilgili temayı ön plana çıkarttığı yapılan incelemeler sonucunda ortaya çıkartılmıştır. Burada ayrıca belirtilmesi gereken husus ise ağustos ayında 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların genel durumu' ile ilgili tema da gazetede yine belirli bir çoğunlukta. Ancak temmuz ve ağustos ayları karşılaştırıldığında temmuz ayında 'Türkiye'deki Afgan göçmen ve sığınmacı meselesi' yalnızca 1 haber içermektedir. Ağustos ayında ise bu temada belirgin bir artış olduğu ve oransal olarak ise çoğunluğu sağladığı tespit edilmiştir. Yine ağustos ayında Cumhuriyet gazetesi 'Türkiye'nin sınır güvenliği'

ve 'Afgan göçmenler ve sığınmacıların Türkiye'ye yönlendirilmesi' 'düzensiz göç' gibi temaları da ön plana çıkartarak alıcılara sunmuştur.

Genel olarak değerlendirme yapıldığında ise Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde konu ile ilgili yer verdiği haberlerde Afgan göçmenler ve sığınmacıları ötekileştirecek bir üsluba rastlanılmamıştır. Gazetelerde Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberler çoğunlukla bilgilendirme, siyasi tartışmalar, eleştiriler ve karşı eleştirilere yönelik içeriklerle alıcılara sunulmuştur. Haber metinlerindeki adlandırmalar ise çoğunluk olarak 'Afgan, Afganlı, Afganlılar', 'Afgan göçmen' 'Afgan sığınmacı', 'Afgan mülteci', 'siviller' kısmen ise 'mağdur' ve 'düzensiz göçmen' şeklinde nitelendirildiği tespit edilmiştir. Aynı zamanda gazetelerin Afgan göçmenler ve sığınmacılara yönelik haberlerinde ön plana çıkartılan temalar, haberlerin söylem biçimleri, başlıklar, kullanılan görseller aktör tercihleri birbirlerinden farklı olduğu net bir şekilde tespit edilmiştir. Bu durum her iki gazetenin de yayın politikaları çerçevesinde kalarak haberleri sunduğu sonucunu ortaya çıkartmıştır.

Bu sonuç dikkate alındığında alıcılar yani izleyici/dinleyici/okuyucular gündemde yer alan konu hakkında bilgi edinmek için yalnız bir medya kurumuna bağlı kalmamaları konunun farklı yönlerini görebilmek, karşılaştırma yapabilmek ve doğru bir sonuç çıkarabilmek adına diğer medya kurumlarında yer alan haberleri de takip etmeleri gerekmektedir.

Medya kurumlarının var olan yayın politikaları, gazetecilerin genel olarak haberlerini tarafsızlık ve nesnellik ilkeleri doğrultusunda oluşturabileceğini mümkün kılmasa da gazetecilik mesleğinde gerçek amacın, halka doğru bilgi vermek olduğu unutulmamalıdır.

Kaynaklar

- Arık, E. (2021). Yanlış bilinç olarak İdeoloji ve medyada yeniden üretimi. *Beytulhikme: An International Journal of Philosophy*, 11(1), 199-216.
- Atabek, N. & Uztuğ, F. (1998). Haberde çerçeveleme ve öne çıkarma. *Kurgu Dergisi*, (15), 96-105.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar*. Siyasal Kitabevi.
- Buz, S., Memişoğlu, F., Dönmez, H. & Verduijn, S. (2020). *Destination unknown- Afghans on the move in Turkey*. Mixed Migration Centre.
- Çoban, S. (2011). Hegemonya aracı ve ideolojik aygıt olarak medya [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Deniz, T. (2014). Uluslararası göç sorunu perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181 (181), 175-204.
- Devran, Y. (2010). *Haber söylem ideoloji*. Başlık Yayın Grubu.
- Efe, S., & Ulusoy, O. (2013). *117 soruda mülteci hakları*. İnsan Hakları Gündemi Derneği.
- Entman, R. M. (1993). Framing: toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58.
- Girgin, A. & Özey, S. (2013). *Haber yazmak*. Der Yayınları.
- Göç İdaresi. (2022, Aralık 31). Göç İdaresi Başkanlığı. <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-hakkinda>.
- Göç Terimleri Sözlüğü. (2013). *Uluslararası göç hukuku- göç terimleri sözlüğü*. Uluslararası Göç Örgütü-IOM.
- Gönenç, A. Y. (2012). Medya ve haber. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (14), 77-89.

Gül, S. S. & Nizam, Ö. K. (2021). Sosyal bilimlerde içerik ve söylem analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (42), 181-198.

Güngör, N. & Binark, F. M. (1993). Televizyonda ve basında haberler: karşılaştırmalı içerik çözümlemesi. *Amme İdaresi Dergisi*, 26(3), 125-151.

Güran, M. S., & Özarslan, H. (2015). Çerçeveleme teorisi ve toplumsal hareketler. *Erciyes İletişim Dergisi*, 4(1), 36-50.

İçduygu, A., & Aksel, D. B. (2012). *Türkiye'de düzensiz göç*. Uluslararası Göç Örgütü Türkiye.

İskan Kanunu. (2022, Ocak 17). İskan Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5543.pdf>.

Kılıç, D. (2007). Türk basınında İran nükleer krizi'nin sunumu: haberlerin çerçevesi. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi* (6), 67-76.

Kıratlı, T. (2011). *Mülteci ve sığınmacıların toplumsal görünümü (Türkiye örneği)* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.

Resmi Gazete. (2022, Ocak 25). Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yöne. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22127.pdf>.

Resmi Gazete . (2022, Ocak 25). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411.pdf>.

Seyidov, İ. (2014). Türk basınında sunulan Kırım haberlerinin çerçeveleme kuramı bağlamında incelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (22), 60-73.

Shoemaker, P., & Reese, S. D. (2014). İdeolojinin medya içeriği üzerindeki etkisi. İçinde S. İrvan (Editör), *Medya kültür ve siyaset* (ss. 97-132). Pharmakon Yayınevi.

Tokgöz, O. (2012). *Temel gazetecilik*. İmge Kitabevi Yayınları.

UNHCR. (2022, Kasım 01). Mülteci Veri Bulucu. <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/download/?url=9709fv>.

Vreese, C. H. (2005). News framing: theory and typology. *Information Desig Journal+ Document Design* 13(1), 51-62.

Yıldırım, S. G. (2018). Göç ve Afganlar: "İstikrarlı mülteciler". *Göç Araştırma Dergisi*, 4(2), 128-159.

Extended Abstract

In recent years, due to the political developments in Middle Eastern countries, the issues of asylum seekers, refugees, and irregular migrants have been on the agenda of the media in view of the phenomenon of migration to Turkey, and these issues have also triggered many debates in public opinion. In this context, the general theme of the study includes the way news about Afghan migrants and asylum seekers are presented in Cumhuriyet and Sabah newspapers, which have different editorial policies.

The aim of the study can be formulated to show the following points:

- ▶ Whether the news about Afghan immigrants and asylum seekers adhere to the publishing policies of newspapers in the presentation of the migration movement that affects Turkey's social structure,
- ▶ In which month the coverage was more intense,
- ▶ Which topics the newspapers highlighted in July and August in a subject-specific framework,
- ▶ To reveal the differences (if any) in the topics covered by the newspapers depending on the month by comparing them.

The significance of the research lies in the observation that when the literature on Afghanistan is reviewed, it is found that there are very few studies specifically focused on the field of journalism, and the few studies conducted have employed various analysis methods. In this context, given that Afghanistan is the subject of very few studies in the field of journalism and that these subjects have different contents and research methods, it is extremely important to present a study on how news about Afghan immigrants and asylum seekers is presented in the field of journalism in the print media, as well as to show and evaluate how the news is framed.

The population of the study consists of the daily print media published in Turkey. The sample consists of the left-wing newspaper Cumhuriyet and the right-wing newspaper Sabah, which have different editorial policies. The time periods chosen for the study were between July 10 and 24, 2021, and between August 5 and 19, 2021, so the study was limited to a 15-day period in each month. The reason for the selection of July and August is that in these months there was a higher intensity of events and a greater importance of the topic in the public agenda.

The research used a content analysis method that included both quantitative and qualitative evaluations to examine news stories about Afghan migrants and refugees. The goal was to draw a concrete, objective, and unbiased conclusion based on the data obtained by analyzing the news articles published in the newspapers.

Research Findings and Conclusions: The portrayal of news about Afghan migrants and refugees in the Turkish press constitutes the subject of the study. In this context, two newspapers with different editorial policies were selected: Cumhuriyet and Sabah. How the news about Afghan migrants and asylum seekers was reported and portrayed in the newspapers between July 10-24 and August 5-19, 2021 was investigated using the content analysis method, which includes quantitative and qualitative evaluation.

A total of 35 news articles were found in Cumhuriyet and Sabah newspapers by scanning the mentioned terms from July 10 to July 24, 2021. Among these news articles, 14 were columns and 6 had no direct reference to Afghan migrants and asylum seekers and were therefore not included in the study. The analysis of Cumhuriyet newspaper in July found 15 news articles directly related to this topic. When the Sabah newspaper was analyzed, it was found that there were no news items related to this topic except for columns. In this context, a total of 15 news items were analyzed within a 15-day period in July.

When examining Cumhuriyet and Sabah newspapers between August 5 and August 19, 2021, a total of 145 news articles were found. Of these 145 articles, 53 columns and 16 news items had no direct reference to Afghan migrants and refugees, so they were not included in the research. For the specified period in August, it was found that Cumhuriyet newspaper published a total of 57 news articles on this subject. The total number of news items covered by Sabah newspaper on the subject is 19. In this case, a total of 76 news articles published from August 5 to August 19, 2021, about Afghan migrants and asylum seekers were analyzed as part of the research. Considering the 15-day restriction for July and August, a total of 91 news articles about Afghan migrants and refugees were analyzed in Cumhuriyet and Sabah newspapers within a 30-day period.

The study found that Cumhuriyet newspaper was the media outlet that carried the most news on the subject. Moreover, notable differences were found in the topics highlighted by Cumhuriyet newspaper in July and August. The coverage of Sabah newspaper, which approached the issue from a more general perspective, was quite low. The discourse used by Sabah newspaper on the highlighted topics was mostly positive.

In general evaluation, it was found that both Cumhuriyet and Sabah newspapers did not employ a discourse that would marginalize Afghan migrants and refugees in the news articles

they published on the subject. The news articles predominantly focused on providing information, political debates, criticisms, and counter-criticisms related to Afghan migrants and refugees. In terms of terminology, the news texts mostly referred to them as 'Afghans, Afghan people, Afghan migrants, Afghan refugees, civilians,' and partially as 'victims' and 'irregular migrants.' Moreover, significant differences were observed between the two newspapers in the themes emphasized, discourse styles, headlines, use of visuals, and actor preferences in the news coverage of Afghan migrants and refugees. This clearly indicates that both newspapers presented the news within the framework of their respective editorial policies.

Yazar Bilgileri

Author details

iclalcecek45@gmail.com, Orcid: 0000-0002-7575-7556

***(Sorumlu Yazar **Corresponding Author**) Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi İletişim Fakültesi, ikilinc@kastamonu.edu.tr, Orcid: 0000-0002-7322-406X

Katkı Oranı

Author Contribution Percentage:

Birinci yazar % 50 First Author % 50

İkinci yazar % 50 Second Author % 50

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar Supporting-Sponsor

Institutions or Organizations:

Herhangi bir kurum/kuruluştan destek alınmamıştır. None

Çıkar Çatışması

Conflict of Interest

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. None

Kaynak Göstermek İçin

To Cite This Article

Aykurt, İ. & Kılınç, İ. (2023). Afgan göçmenler ve sığınmacılar ile ilgili haberlerin Türk basınında sunumu: Cumhuriyet ve Sabah gazeteleri örneği. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (65), 288-312. <https://doi.org/10.47998/ikad.1305236>